

Zweden

1 Stockholm en Midden-Zweden	85
2 Malmö, de zuidkust en Gotland	188
3 Göteborg en de westkust	249
4 Noord-Zweden en Lapland	299

DE REGIO'S VAN DEZE GIDS:
ZIE DE KAART HIERNAAST

Lannoo

Inhoud

Niet te missen 8

**Hoogtepunten
van Michelin** 10

Reisplanner 16

Met het gezin 20

DE REIS VOORBEREIDEN

Naar Zweden 24

Voor het vertrek 26

Zweden van A tot Z 30

Evenementen 38

Boeken, films, series 40

N.-J. Noren/age fotostock

MEER WETEN OVER ZWEDEN

Zweden vandaag 44

Gastronomie 50

Landschap en natuur 52

Geschiedenis 57

De Vikingen 65

Zweedse prominenten 70

Kunst en cultuur 73

K. Yamashita/PanStock/age fotostock

STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 Stockholm en Midden-Zweden

Stockholm	88
Rond het Mälarmeer	138
Nyköping	149
Uppsala	154
Dalarna	166
Värmland	183

2 Malmö, de zuidkust en Gotland

Malmö	190
Lund	199
Skåne	205
Ystad	218
Kasteel van Kalmar	222
Het eiland Öland	231
Het eiland Gotland	237

3 Göteborg en de westkust

Göteborg	252
Bohuslän	275
Varberg en de kust van Halland	286
Het Vätternmeer	294

4 Noord-Zweden en Lapland

Sundsvall en Hälsingland	302
Östersund	308
Umeå	312
Gammelstad	314
Zweeds Lapland	319

Woordenlijst..... 340

Register..... 341

Kaarten en plattegronden 349

 Raadpleeg voor iedere plaats ons adresboekje

Vladislav Zolotov/iStock

Niet te missen

Biederbick&Rumpf/Westend61 RM/age fotostock

Dalarna

Deze provincie is een soort Zweden-in-het-klein, met alles wat het land zo aantrekkelijk maakt: kleurige klederdichten, meibomen, dorpjes met rode huizen, ongerepte meren en donkere bossen. **Zie blz. 166.**

Stockholm

De Zweedse hoofdstad is gebouwd op veertien eilanden tussen de Oostzee en het Mälarmeer: geen wonder dat bijna al dat grootse, pachtige erfgoed aan het water ligt! **Zie blz. 88.**

Het noorderlicht

Van oktober tot februari dansen fascinerende parelmoeren en iriserende schijnsels door de nachten van Zweeds Lapland. **Zie blz. 331.**

Moonshot11/Getty Images Plus

221A/Getty Images Plus

Domkyrkan, Lund

De 12de-eeuwse romaanse kathedraal is de parel in de kroon van de mooie, historische en vooral gezellige studentenstad Lund. **Zie blz. 200.**

Remus Kotsell/Getty Images Plus

Reimphoto/Getty Images Plus

Het eiland Tjörn

Zuiver licht, witte huizen, een diepblauwe zee waarin scholen haring zwemmen... Tjörn is een paradijs voor schilders en vissers! **Zie blz. 278.**

Hoogtepunten van Michelin

TOP 5 Design

1. Nationalmuseum, Stockholm, blz. 104
2. Architectuur- en Design-centrum, Stockholm, blz. 108
3. Carl Larssongården, Sundborn, blz. 170
4. Form/Design Center, Malmö, blz. 191
5. Röhsska Museum, Göteborg, blz. 256

Het Nationalmuseum in Stockholm

PK Photos/Stock

♥ Schrijd als een vorst door de staatsiekamers

van Gripsholms Slott, aan de oever van het Mälarmeer, en bewonder de collectie gustaviaanse meubelen, die kenmerkend zijn voor de Zweedse rococo (18de eeuw). Als je goed kijkt, zie je al kenmerken van Scandinavisch design: pure vormen en eenvoudige, niet te dure materialen, die iedereen zich kan veroorloven. **Zie blz. 141.**

♥ Ga chic uit eten in Södermalm,

het trendy 'zuidereiland' van Stockholm, waar de cafés en restaurants zich aaneenrijgen. Het hart van dit stadsdeel is Nytorget, een plein met een park en speelplekken, waar het vooral in de zomer Zweeds gezellig is. **Zie blz. 115 en 132.**

8 dagen

Stockholm en Dalarna

Route: 650 km door het traditionele Zweden

Arndt Sven-Erik/Arterra Picture Library/age fotostock

Stockholm

Dag 1-4

Zie het programma op blz. 88 en trek een extra dag uit voor de archipel.

Falun

Dag 5

Rijd richting Dalarna, met als eerste bestemming de stad Falun (**blz. 166**), 225 km ten noordwesten van Stockholm. Bezoek de kopermijn, die heel Zweden van de 17de tot de 20ste eeuw welvaart bracht, en het Dalarnas Museum, waar je het traditionele Dalarna leert kennen.

Stockholm

Rhoberazzi/Getty Images Plus

Het Siljanmeer

Dag 6-7

Trek twee dagen uit voor een rit om dit meer in het hart van Dalarna, langs authentiek Zweedse dorpjes (**blz. 172**). Overnacht in een van de roodhouten huisjes aan het meer.

Stockholm

Dag 8

Keer terug naar Stockholm (3,5 uur rijden) en maak een tussenstop in Sundborn, om het huis van Carl Larsson (1853-1919) en zijn vrouw Karin te bezoeken. Larsson is de beroemdste Zweedse schilder ooit en nog steeds een stijlicoon (**blz. 170**).

Tip: bezoek Dalarna eind juni, voor de folkloristische Midsommarfeesten, om een goed beeld van het traditionele Zweden te krijgen. Reserveer ruim van tevoren een overnachtingsadres!

8 dagen

Göteborg en Bohuslän

Route: 400 km langs de westkust

nick1803/Getty Images Plus

Göteborg

Dag 1-2

Maak een wandeling door de oude stad (**blz. 252**), bezoek het Konstmuseum of het Röhsska Museum en de dag erna Maritiem Göteborg (**blz. 257**).

De archipel

Dag 3

Maak een uitstapje naar de 'parel van Göteborg' (**blz. 263**). Kies het eiland dat je het meest aanspreekt, voor een dagje cultuur, zwemmen of wandelen. Overnacht in Göteborg.

Het eiland Marstrand

Dag 4

Bezoek onderweg de Bohus Fästning (**blz. 276**) en breng de middag door in de hoofdplaats van het eiland of op een van de stranden (**blz. 278**).

Het eiland Tjörn

Dag 5

Ga eerst naar Tjörn (**blz. 278**), voor de schilderachtige dorpjes en het Nordiska Akvarellmuseet, en rijd dan door naar Uddevalla (60 km).

Uddevalla

Dag 6

Bezoek 's morgens het Bohuslän Museum (**blz. 276**) en maak 's middags een kajakexcursie. Rijd daarna naar Fjällbacka (60 km).

Fjällbacka

Dag 7

Kijk rond in dit oude vissersdorp, dat tegenwoordig een populaire badplaats is (**blz. 282**). Bewonder de rotsgravures uit de bronstijd in Tanum Hällristningarpas, 15 km ten noorden van Fjällbacka (**blz. 282**).

Göteborg

Dag 8

Keer rechtstreeks terug naar Göteborg (1,5 uur, 130 km) of maak een omweg van 55 km om het kuuroord Lysekil te bezoeken (**blz. 280**).

Met het gezin

Trygve Finkeisen/Getty Images Plus

Let op dit symbool:
het staat in deze gids
bij bezienswaardigheden
en activiteiten waar ook de
kinderen plezier aan hebben.

De walvis van de Plikta-speeltuिन

► **Zo leefden Zweedse kinderen. Stockholm.** In het openluchtmuseum van Skansen kun je 150 oude gebouwen bekijken, uit de 14de tot de 20ste eeuw. Je wandelt er niet alleen door de eeuwen, maar ook door het land, van Stockholm naar Lapland, en je stelt je voor hoe het leven daar zou zijn... **Zie blz. 109.**

► **De mooiste speeltuin. Göteborg.** In Zweden vind je de mooiste speeltuinen, maar er kan

er maar één de allermooiste zijn. Misschien is dat Plikta, in Göteborg, waar alles om de zee draait. Je kunt er zelfs in een gigantische walvis kruipen! **Zie blz. 261.**

► **Spelen in de kathedraal. Strängnäs.** Zelfs in kerken denken de Zweden aan hun kinderen, bijvoorbeeld in de kathedraal van Strängnäs. Hier is een speelhoek met verkleedkleden, een klein altaar en een orgeltje, waar jongens en

Wandel door de tijd én de verschillende streken van Zweden in Skansen, Stockholm.

Julius Jansson/iStock

meisjes een kerkdienst kunnen naspelen. Zodat jij rustig de tijd hebt om de 15de-eeuwse fresco's te bewonderen! **Zie blz. 141.**

► **Afdalen in een kopermijn.**

Falun. Haal een oranje cape en helm op en daal af in de ruim 55 m diepe kopermijn van Falun, die tot in de 19de eeuw de grootste ter wereld was! Het wordt een indrukwekkende reis door de ingewanden van de aarde, waar duizenden mijnwerkers hun leven hebben gesleten.

Zie blz. 167.

► **Naar het strand! Malmö.**

In zee zwemmen? In Zweden? Jazeker! De Oostzee is vrij ondiep en warmt 's zomers (een beetje) op. Bij Malmö ligt het mooie, goed bewaakte strand van Ribersborg, waar je heerlijk kunt zwemmen en spelen.

Zie blz. 195.

😊 *Zweden heeft veel van zulke stranden, die speciaal zijn ingericht voor gezinnen. Ook langs de meren liggen vaak strandjes.*

► **Het leuke aan techniek.**

Stockholm. Wist je nog niet dat techniek heel leuk kan zijn? Ga dan naar het Tekniska Museet, het Zweedse techniekmuseum voor jong en oud. Het klinkt zo ingewikkeld – wetenschap, wiskunde, logica, techniek – maar als je hier nu eens spelletjes kon spelen en proefjes kon doen? Als je overal aan mocht komen? Als je een 3D-bril op kreeg? Als er toffe machines en games waren? Als dit museum één grote speeltuin was?

Zie blz. 114.

De kopermijn van Falun

Lumir Pecold/iStock

☺ De snoepafdeling van zelfs de kleinste supermarkt is zeer uitgebreid.

Samische kunstnijverheid

Hoorn, hout, leer en stoffen zijn de traditionele materialen die bewerkt worden door de Samen. De producten zijn vaak versierd met Samische symbolen en tekeningen. De geweven stroken die de kledij van deze ambachtslieden sieren, hebben de traditionele, levendige kleuren die met de Samen geassocieerd worden: rood, blauw, geel en groen. Het label **Duodji** bevestigt dat het voorwerp werkelijk door een Samische vakman is gemaakt.

Telefoneren

☎ Zie blz. 28.

Vervoer

Vliegtuig

De luchtvaartmaatschappijen die binnenlandse vluchten aanbieden, hanteren aantrekkelijke tarieven voor heel Scandinavië in combinatie met een internationale vlucht. Als je eenmaal in het land bent, biedt SAS ongeveer vijftien binnenlandse vluchten, vooral handig als je van plan bent om het noorden van Zweden te bezoeken.

Veelgebruikte maatschappijen:

Scandinavian Airlines System (SAS) – www.flysas.com.

Braathens Regional Aviation (BRA) – www.flygbra.se.

Boot

Veerboten zijn onlosmakelijk verbonden met de Scandinavische manier van leven in zeestraten en kreken, langs de kust, rond de eilanden, en langs meren en rivieren in het binnenland.

www.aferry.be of www.aferry.nl.

Trein

Het Zweedse spoorwegnet (SJ) biedt een efficiënte service door het hele land, vooral dankzij de

hogesnelheidstrein X2000, die een hoog comfortniveau biedt (slaapwagens, gezinswagens, speelruimten, internet- en bioscoopwagens). Reken op 3 uur van Stockholm naar Göteborg, 4.30 uur naar Malmö en Kalmar, 5 uur naar Kopenhagen. www.sj.se.

Van Stockholm naar Kiruna, in Lapland, ben je 16 tot 18 uur onderweg met de nachttrein van VY (www.vy.se).

Inlandsbanan

Deze spoorlijn van 1300 km loopt van Kristinehamn in Midden-Zweden (bij het Vänermeer) naar Gällivare in het noorden van het land. Op weg van Östersund naar Arvidsjaur passeert hij enkele van de meest afgelegen en ongerepte gebieden van Zweeds Lapland. In comfortabele rijkstrijtuigen uit de jaren 1930 kunnen reizigers in een rustig tempo de schoonheid van het landschap ontdekken tijdens een georganiseerde tocht (er zijn verschillende opties, onder andere met vertrek vanuit Mora, in Dalarna) of volgens een zelf gekozen programma (met een kaart die 14 dagen geldig is op deze lijn). res.inlandsbanan.se/en.

Bus

Een uitstekende snelbusdienst bedient de grote steden in het zuiden en midden van het land, evenals Stockholm en de noordelijke kustplaatsen.

www.flixbus.se.

Wandelen

Van noord naar zuid zijn er talloze wandelmogelijkheden. Tot de populairste routes behoren de **Kungsleden** (de koninklijke weg, zie blz. 324 en 334), en de beklimming van de **Kebnekaise** (zie blz. 334) in Lapland, de **Sörmlandsleden** (www.sormlandsleden.se), de paden van Sint-Olav (www.stolavsleden.com), de **Utvandrarleden**

(het emigrantenpad, www.utvandrarleden.se), en de **Skåneleden** (het Skåne-pad, www.skaneleden.se).

Ook erg in trek zijn de **Höga Kusten-leden** (het Hoge Kustpad, blz. 307), en de **Roslagsleden**, ten noorden van Stockholm (www.roslagen.se/en/roslagsleden).

📍 *Inlichtingen op visitsweden.nl (rubriek 'Te doen') en op www.swedishtouristassociation.com.*

📍 *Zie ook 'Allemansrätt', blz. 30.*

Watersport

De 12.000 km lange kustlijn van Zweden (inclusief de eilanden) wordt gekenmerkt door talloze havens en jachthavens en biedt een uitstekende omgeving voor **pleziervaart**, die vooral goed ontwikkeld is in de archipel van Stockholm, rond de eilanden Gotland en Öland en aan de westkust. Het vaarseizoen is kort: van juli tot september. **Kajakken** en kanoën zijn ook erg populair, op rivieren en meren (vooral in de regio Luleå in Lapland) en langs de kust en archipels (Göteborg en Bohuslän).

Winkelen

Openingstijden

Maandag t/m vrijdag van 9.30 tot 18.00 u, zaterdag van 9.00 tot 14.00 of 16.00 u. In de grote steden zijn sommige winkels ook op zondag geopend, met dezelfde openingstijden als op zaterdag.

Sommige winkels zijn de klok rond geopend en hebben een betaalautomaat.

Wintersport

Zweden is dé grote wintersportnatie, die kampioenen heeft voortgebracht zoals Ingemar Stenmark. Het land heeft ongeveer honderd **ski-gebieden**, waarvan Åre (Jämtland-Härjedalen), Sälen (Dalarna) en Hemavan Tärnaby (Västerbotten) de bekendste zijn. **Langlaufen** wordt ook beoefend in grote delen van het land (www.skidspår.se), net als schaatsen op bevroren meren (vooral in de regio's Stockholm en Östersund). Van eind december tot begin mei is Lapland het ideale terrein voor **sledetochten**.

Op zoek naar een onvergetelijk avontuur? Maak een sledetocht met husky's.

Kevin Pluk/iStock

Landschap van Norrbotten in Lapland
V. Frances/hemis.fr

4

Noord-Zweden en Lapland

MICHELINKAART 753

Sundsvall en Hälsingland★★	302
Östersund	308
Umeå	312
Gammelstad★★★	314
Zweeds Lapland★★★	319

NOORD-ZWEDEN EN LAPLAND

GAMMELSTAD

- ★★★ De reis waard
- ★★ Een omweg waard
- ★ Een bezoek waard
- Interessant

Nordinggrå

Jokkmokk

Pajala

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

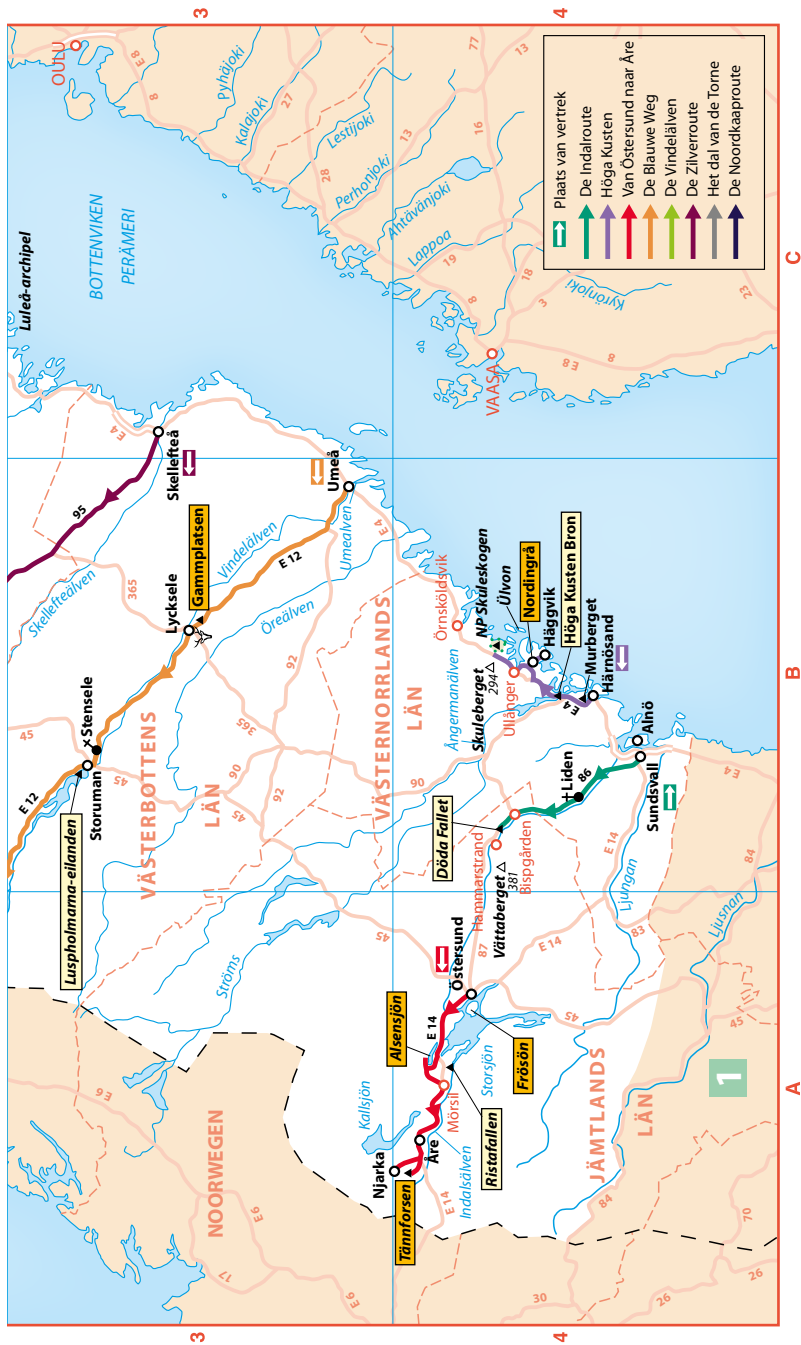
Abisko

Abisko

Abisko

Abisko

Sundsvall en Hälsingland ★★

Sundsvall ligt aan de oostkust van Zweden, tussen de rivieren de Indalsälven en de Ljungan, die beide ooit belangrijke waterwegen waren voor het drijvende houttransport. Al vroeg groeide de stad uit tot het centrum van de Zweedse bosbouw en houtindustrie.

📍 Ligging

REGIOKAART B4 (BLZ. 300-301)

58.807 inwoners. Sundsvall ligt 380 km ten noorden van Stockholm.

👤 Aanraders

Stenstaden ('Stenen stad') in Sundsvall, de Höga Kusten met zijn kliffen van Härnösand tot Örnsköldsvik.

📄 Praktisch blz. 306

📍 Adresboekje blz. 306

Eén vonkje veranderde de toekomst van Sundsvall ingrijpend: dat was afkomstig van een stoomboot en leidde tot de vreselijke brand van 1888. Hierna wilden de getraumatiseerde inwoners niet meer in houten huizen wonen. Aldus ontstond een 'stenen stad' (Stenstaden), gebouwd rond brede, weelderige lanen die sterk contrasteren met de omliggende arbeiderswijken en dorpen in de omgeving, die allemaal in hout zijn opgetrokken. Aan de Storgatan, Stora Torget en Esplanaden staan indrukwekkende herenhuisen, geïnspireerd op Franse en Duitse kastelen en Italiaanse renaissancepaleizen.

Het **Knaust Hotel**, op Storgatan 13, dateert van de hoogtijdagen van de houtmagnaten en bezit een beroemde grote trap.

★ Sundsvall Museum (Kultur Magasinet)

Packhusgatan 4 - ☎ 060 1918 00 - www.sundsvall.se - 10.00-19.00, vr 10.00-18.00, za, zo 11.00-16.00 u. Aan Packhusgatan zijn vier pakhuizen uit begin 20ste eeuw met elkaar verbonden door een overdekte galerij. Samen vormen ze het Kultur Magasinet. Dit **cultureel centrum** omvat het Sundsvall Museum (streekgeschiedenis, kunstnijverheid, kunst enz.), de gemeentebibliotheek, de archieven van het Medelpad (onderzoekscentrum gericht op de lokale familiegeschiedenis), het cultureel centrum voor kinderen en het café Skonerten.

In de omgeving

REGIOKAART (BLZ. 300-301)

Alnö B4

📍 11 km ten noorden van Sundsvall via de E4.

Dit vulkanische eiland, dat een paar mooie zandstranden bezit, is via een 1024 m lange brug verbonden met de kust.

De oude kerk van Alnö (Raholmsvägen 9, links na de brug - ☎ 60 55 36 50 - dien do 10.00-12.00, 13.00-15.00, wo 13.00-15.00, vr 10.00-12.00 u; variabele tijden, informeer), gebouwd in de 12de eeuw, is versierd met middeleeuwse fresco's. De **nieuwe kerk** is op zijn beurt in het bezit van rijkelijk bewerkte houten doopvonten. Vanaf hier is een aangenaam tochtje met de auto mogelijk naar de schilderachtige vishaven van **Spirkarna**, gelegen aan de zuidkant van het eiland.

De Indalroute

REGIOKAART B4 (BLZ. 300-301)

► *Route van 100 km van Sundsvall naar de 'Dode watervallen', in donkergroen aangegeven op de kaart op de regiokaart op blz. 300-301. Neem weg 86 in noord-westelijke richting en vervolgens links weg 87 naar Hammarstrand.*

Het **dal van de Indalsälven** is beroemd om zijn landschappen. Weg 86, langs de rivier, onthult de schoonheid van de golvende weiden, de weelderige vegetatie, de dalen met hun steile hellingen en de beboste heuvels. Omdat op enkele door de rivier omsloten eilanden waterkrachtcentrales gebouwd zijn, verschijnen hier en daar toch hoogspanningskabels aan de horizon.

Liden

Volg de borden 'Kyrka' en 'Vättaberget'.

De **kerk**, gebouwd tussen 1483 en 1510, heeft vijftig jaar leeggestaan alvorens gerestaureerd te worden (1911-1928). Het houten portaal (1693) is het enige overblijfsel van de kloostergang die ooit om de kerk heen lag.

De weg stijgt naar de top (*café is 's zomers geopend*) van de **Vättaberget** (381 m) en biedt schitterende uitzichten op de kronkelende rivier.

★Döda Fallet

Tussen Bispgården en Hammarstrand.

Via een houten brug kan men langs de 'Dode Watervallen' lopen, de rotsen die zich verheffen op de plek waar zich ooit de Storforsen of Grote Watervallen bevonden. In een nacht in juni 1796 verlegde de rivier haar koers naar het bed van een kanaal dat een houthandelaar uit Sundsvall, Vildhussen, had laten graven om zijn stammen om de waterval heen te leiden. Vier uur nadat de rivier de eigen bedding had verlaten, stond het Ragundameer droog.

★★ Höga Kusten

REGIOKAART B4 (BLZ. 300-301)

► *Route in paars aangegeven op de regiokaart op blz. 300-301 - ca. 150 km (met excursies rondom Nordingrå) vanuit Härnösand.*

📍 www.hogakusten.com

De 'Hoge Kust', die samen met de **archipel van Kvarken** tot Unesco-werelderfgoed is uitgeroepen, strekt zich uit van Härnösand tot Örnköldsvik. De kust wordt omzoomd door een reeks indrukwekkende kliffen, baaien en inhammen, eilanden en riffen, beboste heuvels en brede, vruchtbare dalen. De schoonheid van de streek heeft veel kunstenaars en ambachtslieden aangetrokken, en sommige van hun studio's en ateliers staan open voor bezoekers.

Härnösand

Aan de monding van de Ångermanälven ligt Härnösand deels op het eiland Härnön.

Houthandelaren en industriemagnaten

Al in de 19de eeuw was Sundsvall een welvarende industriestad met zowel verscheidene houtzagerijen als houthandelaren, die als ware industriemagnaten bekendstonden om hun royale levenswijze en -standaard. De arbeiders in de zagerijen daarentegen leefden in ellendige omstandigheden. De **staking van Sundsvall** in 1879 was het eerste grote sociale conflict dat plaatsvond in Zweden. De zware strafmaatregelen die de autoriteiten oplegden, leidden tot het ontstaan van een sterke arbeidersbeweging.

Ongerepte natuur en traditionele boerderijen

Het buitenleven van Hälsingland

Hoewel grenzend aan Darlarna maakt de provincie Hälsingland deel uit van Noord-Zweden, of Norrland zoals de Zweden het zelf noemen, een gebied dat bijna de helft van het land uitmaakt en zeer dun bevolkt is. Gewoonlijk associeert men de streken van Noord-Zweden met ongerepte natuur en uitgestrekte, woeste gebieden, en Hälsingland met zijn grote verscheidenheid aan landschappen vormt daar zeker geen uitzondering op.

De provincie omvat talrijke meren en bossen, imposante, blauwachtige bergen in het westen en de woeste gebieden van Orsa Finnmark aan de grens met Dalarna. Vanuit de bergen dalen twee machtige rivieren af naar de Oostzee, waarbij ze een reeks meren achterlaten. De nog mooiere, grillige kustlijn langs de Botnische Golf tovert de bezoekers beschutte krekken, vele eilanden, fijne zandstranden en charmante vissersdorpjes voor. En Hälsingland heeft nog een schat in zijn bezit: zijn cultureel erfgoed.

Verfraaide boerderijen

Hälsingland werd in de 18de eeuw een welvarende provincie dankzij de **vlasbouw**. De grote boerderijen die de landbouwers optrokken en fijnzinnig versierden, vormen de bewijsstukken van deze voorspoed. Een groot aantal daarvan, uit de 18de en 19de eeuw, is nog altijd intact. Hoewel opengesteld voor het publiek zijn sommige boerderijen nog altijd in particulier bezit, terwijl andere de status van erfgoed of een museale functie hebben gekregen. Deze indrukwekkende boerderijcomplexen werden vaak op hoogten gebouwd, op de toppen van heuvels of op zonnige hellingen. De landbouwgronden strekten zich aan de voet van de boerderijen uit en de weidevelden

lagen op de vochtige dalbodem. In de 18de eeuw bestonden de grote boerderijen uit verschillende gebouwen rond een vierkant erf. Vanaf 1800 werden er rond de hoofdwoonruimten tuinen aangelegd.

Het **huis** zelf had over het algemeen een begane grond en een bovenverdieping. Verfraaid met een bewerkt portiek en met kroonlijsten weerspiegelde het de bouwstijl van de landhuizen uit dezelfde periode. Soms werd rond het begin van de 20ste eeuw een veranda toegevoegd. Binnen waren er een zitkamer en een werkplaats voor de hele familie, alsook één of meerdere slaapkamers. De overige vertrekken dienden als opslagplaats en als ontvangstruimte op feestdagen. De plafonds en muren werden gewoonlijk met motieven beschilderd (bloemen, wijnranken, draperieën) en soms met landschappen of taferelen.

De bijgebouwen leken op een soort blokhutten; graanschuren en andere opslagplaatsen werden vaak buiten het erf gebouwd om ze te vrijwaren van een eventuele brand. De opslagplaatsen telden soms twee verdiepingen en rustten op kleine palen. In tegenstelling tot de rijke landbouwers moesten de boeren die in de dichte bossen van het westen woonden, zich tevredenstellen met eenvoudige **blokhutten**. Hetzelfde gold voor de houthakkers die de bomen omhakten en de stammen voorbereiden om ze via de rivieren naar hun bestemming te laten drijven.

Verfraaid... en erfgoed!

Zeven verfraaide boerderijen in Hälsingland werden in 2012 uitgeroepen tot Unesco-Werelderfgoed. Ze liggen verspreid over een gebied van ca. 100 km.

🌐 www.regiongavleborg.se/en/Halsingegardar.

Kathedraal – ☎ 0611 288 00 - 8.00-16.00, zo 8.00-13.00 u. Dit elegante neoklassieke gebouw met portiek (1842 en 1846) verving een heiligdom dat in 1721 door Russische troepen werd platgebrand. Binnen zijn een altaar en een altaarstuk in barokstijl (1728) en een zilveren doopvont in Spaanse rococostijl (1777).

Een van de beelden in het aangrenzende stadspark is van **Carl Milles** (1910), een productieve Zweedse beeldhouwer (zie blz. 77 en 126), en stelt de bisschop-dichter Franzén voor in gezelschap van twee muzen, zijn dochters. Zuidelijk van de kathedraal ligt **Östanbäcken**, een wijk met houten huizen, die met hun pastelkleuren een tractatie vormen voor fotografen.

Murberget – *Murbergsvägen 31 (ga vanaf het centrum 2 km over de E4 en volg daarna de wegwijzers).* ☎ 0611 886 00 - www.vnmuseum.se - binnenmuseum: dag. beh. ma 10.00-16.00, do 10.00-20.00 u - openluchtmuseum: half juni-half aug.: 12.00-16.00 u - gesl. 1 jan., Pasen, 24, 25 en 31 dec. - gratis. Murberget is een 'dubbelmuseum': aan de ene kant de traditionele expositiehallen gewijd aan de stadsgeschiedenis (mooie collectie wapens, wapenuitrustingen en boerenmeubels) en aan de andere kant het charmant in het bos gelegen **openluchtmuseum**. Dit alleen 's zomers geopende museumdeel met boerderijen, een kerk en een herberg toont het lokale leven tot eind 19de eeuw aan de hand van demonstraties van ambachten en feesten.

Verlaat Hämösand noordwaarts via de E4.

★ Höga Kusten Bron

Deze hangbrug, in 1997 geopend, is met een overspanning van 1800 m een van de langste in Zweden. Hij overspant de Angerman en kijkt 40 m hoog uit over de rivier. Aan de noordkant van de brug ligt het toeristencomplex Hornöberget: het café-restaurant en de speeltuin (*vrij toegankelijk*) bieden een prachtig uitzicht. *Rijd verder via de E4 richting Örnsköldsvik en sla in Skog rechts af naar Nordingrå.* Halverwege ligt het schiereiland Nordingrå, dat vermaard is vanwege de vele kleurrijke vissershavens, die vanuit de stad bezocht kunnen worden.

★★ Nordingrå

De stad ligt aan een meer dat voorheen een inham aan de kust vormde. De imposante ruïnes van de kerk getuigen van het belang van de stad in de middeleeuwen. De 19de-eeuwse **kerk** bevat een mooi retabel, gemaakt in Brussel in de 16de eeuw, die oorspronkelijk was besteld voor de eerdere kerk. Langs het meer ligt een schilderachtige rij '**parochiestallen**'. De regio staat bekend om zijn **visserskapellen**. Als het 's winters te koud was om er diensten te houden, deden sommige dienst als opslagruimte. Voorbeelden zijn te zien in de dorpen Norrfällsviken, Bonhamn en Barsta, waar de **kapel**★ bewaard bleef zoals die was in 1666. De twee eilanden van Ulvön zijn beroemd om een Zweedse specialiteit: gefermenteerde Baltische haring (*surströmming*), die niet zomaar door iedereen zal worden geapprecieerd.

Häggvik

Mannaminne – 3 km ten zuiden van Nordingrå. ☎ 0613 202 90 - www.mannaminne.se - eind mei-eind juni: 12.00-18.00 u; eind juni-eind aug.: 10.00-18.00 u;

De kust ten zuiden van Sundsvall

Er is veel te zien langs deze grillige kust met grote landschappelijke diversiteit: vissersdorpen zoals **Skärså**, **Stocka** en **Mellanfjärden**, talrijke eilanden, middeleeuwse kerken in **Trönö** en **Enånger**, oude boothuizen in **Hudiksvall**, en het schiereiland **Hornslandet** met zijn mooie, fijne zandstranden.

sept.: za, zo 12.00-16.00 u - SEK 150 (tot 18 jaar gratis). Dit complex valt niet in een bepaalde categorie, maar is een van de populaire openluchtmusea in Zweden. Het is ontworpen door een kunstenaar, omvat diverse gebouwen met kleine museumruimtes, tentoonstellings- en concertzalen, een hotel en een herberg. *Keer terug naar de E4 in Ullånger.*

Skuleberget

Hoogte 294 m. Het karakteristieke silhouet van deze heuvel is makkelijk te herkennen vanaf de E4. De oude waterlijn, die zich tegenwoordig niet ver van de top bevindt, laat zien hoeveel de bodem sinds de laatste ijstijd onder invloed van de aardkorstbewegingen omhoog is gekomen. Reken ongeveer 1.30 uur om de berg Skule te beklimmen via een van de gemarkeerde paden, waarvan het ene veel moeilijker is dan het andere. Zij die de top halen, ook bereikbaar via een stoeltjeslift, worden beloond met een café en een schitterend **panorama**.

Verderop langs de kust staat het **Skule Naturum** (3 km ten noorden van Docksta), het bezoekerscentrum van het **Nationaal Park Skuleskogen** en de Skuleberget.

Praktisch

Inlichtingen

Toeristenbureau -

Stadshuset, aan Stora Torget -
☎ 060 65 85 00 -
www.visitsundsvall.se.

Aankomst en vertrek

Met het vliegtuig

Luchthaven Sundsvall-Timrå -

☎ 60 658 39 00 - www.sdlairport.se. De luchthaven ligt op 20 km van Sundsvall. Er worden rechtstreekse vluchten vanaf Stockholm onderhouden door SAS (www.flysas.com).

Met de trein

Meerdere dagelijkse verbindingen vanuit Stockholm (3.40 uur) en Östersund (2.15 uur). www.sj.se.

Evenementen

Muziek en dans zijn bijzonder belangrijk voor de inwoners van Hälsingland. Vrijwel elk dorp heeft zijn eigen vioolensemble en in de zomer worden er op tal van plekken folklorefestivals gehouden.

Hälsinge Hambo - www.halsinge-hambon.com. Begin juli. Aan dit populaire dansfestival in de benedenvallei van de Ljusnan nemen ca. 1000 in lokale klederdracht gehulde dansers en danseressen deel.

Adresboekje

Uit eten

Sundsvall

Doorsneeprijzen

Restaurang Apa - Storgatan 33 -
☎ 060 12 02 20 - www.restaurang-apa.se - ma-do en zo 16.00-22.00, vr-za 16.00-0.00 u - hoofdgerecht

SEK 155/195. Het hoofdkwartier van de lokale hipsters. De specialiteit? Burgers, met natuurlijk de onvermijdelijke veganistische optie. Vanuit hetzelfde adres biedt Kung Louie pizza's met dunne korst, waarvan sommige te creatief zijn (wij gaan voor de variant met friet). De twee adressen delen een goed gevoel voor decor en de tijdgeest.

Wat meer luxe

En Liten Krog – Trädgårdsgatan 5 - ☎ 0727 12 41 41 - www.enlitenkrog.se - wo-za 17.00-0.00 u - hoofdgerecht SEK 265/325. We maken graag een kleine omweg – ‘en liten krog’ – om te genieten van de keuken: die is net zo fraai als de inrichting, een warme en gezellige bistro. Retro, zoals dat hoort. Vanwege het succes opende het team een tweede restaurant, enkele kilometers verder, aan het water – ook een populair adres (En Liten Sjöskog).

Ulvön**Doorsneeprijzen**

Ulvö Hotell – Ulvö Hamnagata 105 - ☎ 0660 22 40 09 - www.ulvohotell.se/maten - informeer naar de openingstijden - hoofdgerecht SEK 175/300. Op het hoofdeiland Ulvön, voor de oever van de Hoge Kust, kookt het restaurant van dit eeuwenoude hotel een aangepaste Scandinavische keuken, op basis van de seizoenen, lokale producten en wild. Je kunt ook de specialiteit van deze regio proeven, *surströmming*, gefermenteerde haring met een (zeer) sterke geur. Mooi terras.

Sport en ontspanning**Op het land**

De bergstreken in het westen, bedekt met dichte bossen, bieden een hele waaier aan activiteiten: **trektochten** te voet of te paard, het plukken van wilde bessen of zelfs een beversafari!

Höga Kusten-leden – www.hoga-kusten.com/en/highcoasttrail. Deze 128 km lange wandelroute doorkruist het hele gebied van de Hoge Kust, dat op de Werelderfgoedlijst van Unesco staat: van Hornöberget tot Örnsköldsvik. Het onthult een

majestueuze natuur en spectaculaire uitzichten langs de kustlijn. Voor dagtochten is het pad verdeeld in 13 trajecten, van verschillende lengtes en moeilijkheidsgraden. Gereserveerd voor goede wandelaars. De hele route kan in vijf tot zeven dagen worden afgelegd.

Op het water

De vele meren en rivieren van Hälsingland lenen zich voor sportieve activiteiten zoals **zwemmen**, **raften** (op de Ljusnan) en **kanoën**. **Vissen** kan ook een bijzonder aangenaam tijdverdrijf zijn, ofwel in de bergbeken en de meren ofwel op de Voxnan, een van de mooiste rivieren van Zweden.

De kuststreek biedt de mogelijkheid om te **zwemmen**, te zeevissen vanaf het vasteland of vanaf een van de talrijke eilanden voor de kust, of op safari naar de grijze zeehonden te gaan. Ten slotte is er een keur aan boottochten langs de kust en op verschillende meren.

Overnachten**Sundsvall****Doorsneeprijzen**

Scandic Sundsvall City – Trädgårdsgatan 31 - ☎ 060 785 62 00 - www.scandichotels.com -

☑ betaald - ♿ - 143 kamers SEK 1290/1866 ☎ - ✂. Hier geniet je van het onberispelijke comfort van de hotels van deze keten en van een ideale ligging.

Clarion Collection Hotel Grand – Nybrogatan 13 - ☎ 060-64 65 60 - www.nordicchoicetohotels.com -

☑ SEK 195/dag - ♿ - 122 kamers SEK 1650/2700 ☎ - ✂. Dit mooie gebouw bevat elegante en gezellige kamers, en ook een restaurant.

Östersund

Östersund, de enige grote stad in de streek Jämtland, is ideaal gelegen aan de oevers van het Storsjön of 'Grote Meer', met de bergen van Oviksfjällen op de achtergrond. Het is een levendig commercieel en cultureel centrum en bovendien het vertrekpunt van tal van excursies rond het meer en de bergen van West-Zweden.

Ligging

REGIOKAART A4 (BLZ. 300-301)

63.985 inwoners

Östersund ligt op 184 km van Sundsvall en halverwege tussen Stockholm en Luleå.

Aanraders

Jamtli Historieland, het eiland Frösön en de kabelbaan vanuit Åre naar de top van de Åreskutan.

Planning

Reken op een dag voor een bezoek aan de stad en het eiland Frösön en een tweede voor de excursie naar Åre (inclusief de kabelbaan naar de top).

Met het gezin

Jamtli Historieland.

Praktisch blz. 311

Adresboekje blz. 311

Östersund, nonchalant uitgestrekt langs het meer Storsjön, is een stad die zich leent voor kalme wandelingen, door de voetgangersstraten en over de kades omzoomd met bars en cafés, waar het al bij het eerste daglicht druk is. Begeef je voor een mooi stadsgezicht naar de brug naar het eiland Frösön.

★★ Jamtli Historieland - Jämtlands Läns Museum

Dicht bij de E14 richting Trondheim - ☎ 063 15 01 00 - www.jamtli.com - ♿ - eind juni-eind aug.: 11.00-17.00 u; rest v.h. jaar: di-zo 11.00-17.00, wo 11.00-20.30 u - SEK 120/290 afh. v.d. dag en het seizoen (tot 18 jaar gratis).

👤 Dit openluchtmuseum, geopend in 1912, vormt met zijn oude gebouwen een levend historisch museum dat bezoekers in staat stelt terug te gaan in de tijd, naar de 18de en de 19de eeuw om precies te zijn. Gekostumeerde figuranten (in de zomer), dieren, gewassen en verzorgde tuinen vormen een geschikte omgeving en voegen een vleugje authenticiteit toe. Het **Jämtland Museum** maakt deel uit van het complex en herbergt het opmerkelijke **wand tapijt van Överhogdal★★★**, geweven in de Vikingtijd (800-1000), waarop mensen, herten, rendieren, honden en paarden met vier en acht (!) benen, bomen, boten en huizen zijn afgebeeld.

★★ Het eiland Frösön

REGIOKAART A4 (BLZ. 300-301)

👉 9 km westwaarts, richting luchthaven. Toegang via een voetgangers- en autobrug. Dit eiland dankt zijn naam aan Frö (of Frej), een vruchtbaarheidsgod, en was in een ver verleden een offerplaats. Er zijn hier zowel talrijke grafheuvels te zien als een runenstein, die **Frösöstenen** heet (*ga na de brug linksaf, neem dan de eerste weg rechts en volg het bord 'Runsten'*). De inscriptie vertelt dat Östman, zoon van Gudfast, in het midden van de 11de eeuw Jämtland kerstende en de brug liet bouwen.

★ Sommarhagen

☎ 063 143 704 - www.sommarhagen.com - eind juni-eind aug.: 11.00-17.00 u - SEK 100, audiogids in Engels.

Dit was oorspronkelijk het zomerhuis van de componist **Wilhelm Peterson-Berger** (1867-1942), totdat het vanaf 1930 tot aan zijn dood zijn vaste verblijfplaats was. De kunstenaar, in Zweden vooral gewaardeerd om zijn pianowerken, bepaalde dat het huis bruin en niet in het traditionele rood geverfd moest worden, om zo beter in het landschap te passen. De muzieksalon vertoont gelijkenis met een Vikingzaal.

😊 In de zomer zijn er concerten ter ere van de componist.

Kerk van Frösö

Volg de wegwijzers 'Frösön Kyrka'. Het idyllisch gelegen kerkje wordt veel gebruikt voor huwelijksceremonies. Het gebouw van witgeschilderde natuursteen dateert uit de 12de eeuw. In het fijnzinnige interieur domineren de kleuren blauw en goud. De losstaande **klokkentoren** (1754) is kenmerkend voor Jämtland. De grafsteen van **Wilhelm Peterson-Berger** bevindt zich bij de zuidmuur van de kerk.

Frösötornet/Östbergets Utsiktstorn

3 km van de brug. ☎ 063 12 81 69 - juni-aug.: 10.00-20.00 u; rest v.h. jaar: informeer - lift: ca. SEK 20 (7-12 jaar SEK 5).

De uitkijktoren op de Östberget (468 m) biedt prachtig uitzicht over het omliggende land en op de bossen en de meren omringd door bergen.

😊 In het café kun je terecht voor een korte pauze.

★ Van Östersund naar Åre

REGIOKAART A4 (BLZ. 300-301)

▶ Route in rood aangegeven op de regiokaart op blz. 300-301 - 75 km naar het noordwesten, in de richting van de Noorse grens.

De E14 raakt op meerdere plekken aan de **Pelgrimsroute**. De **H. Olav** leidde het nomadenleven van een Viking voordat hij koning van Noorwegen werd, en deze route komt overeen met het traject dat hij nam van Novgorod naar Stiklestad in Noorwegen, waar hij stierf tijdens de beruchte slag.

Ga voorbij de kerk van Näskott rechtsaf naar Nälden.

★★ Alsensjön

Een kleinere weg langs Alsen biedt een gelegenheid voor een prettige wandeling met mooie vergezichten langs de noordoever van het in de zon glinsterende Alsenmeer. Beboste heuvels, kleine witte en rode huizen en een witte kerk vormen samen het decor.

Vervolg de E14 naar Mörsil. Volg na de kerk van Undersåker het bord 'Ristafallen', en rijd 500 m over een smalle weg.

Een rivaal van 'Nessie'

Net als het Schotse Loch Ness heeft het **Storsjön**, in grootte het vijfde meer van Zweden, zijn eigen monster, het **Storsjöodjuret**. Talrijke malen is het gezien, en het gerei waarmee men het in de 19de eeuw probeerde te vangen, wordt tentoongesteld in het Jamtli Historieland-Jämtland Läns Museum van Östersund. Storsjöodjuret heeft zich niet laten pakken en hoeft daar ook niet meer voor te vrezen: een lokale verordening uit 1986 bepaalt dat het illegaal is levende wezens uit het Storsjön 'te doden, te verwonden of te vangen'. In de vorm van een 'Ö' is het monster het symbool van Östersund geworden

Vertaling	Véronique Bolder, Ed van Eeden, Henriëtte Gorthuis, Karin Snoep
Eindredactie	Frans van der Heijden
Opmaak	Asterisk*, Amsterdam
Omslagfoto	Adiekoetter/iStock
Oorspronkelijke titel	Guide Vert Danemark Suède
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Uitgeefdirecteur	Philippe Orain
Uitgevers	Lucie Fontaine (Michelin, Parijs) Lieven Defour (Lannoo, Tielt)
Eindredactie	Julie Subtil
Redactie	Mélanie Cornière, Antoine Dreyfus, Guylaine Idoux, Ilan Klipper, Elisabeth Morris, Pierre Plantier, Jérôme Saglio, Julie Subtil, Olivier Truc
Grafisch ontwerp	Sandro Borel, Christelle Le Déan, Justeciel
Omslagontwerp	Keppie & Keppie, Varsenare
Cartografie	Steluța Anghel, Costina-Ionela Lungu en Aura-Ionela Mardari
Met dank aan	Marion Capera, Cristian Catona, Hervé Dubois, Bogdan Gheorghiu, Pascal Grougon, Andra- Florentina Ostafi, Marie Simonet

© Michelin

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2024

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internet-adressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres

De Michelin Reisgids
Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt
michelinreisgids@lannoo.be

De Michelin Reisgids
Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus 23202
1100 DS Amsterdam Zuidoost
info@terralannoo.nl

www.lannoo.com

D/2024/45/452 - NUR 512
ISBN 978 94 014 9852 4

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.